

Стан радіаційного і хімічного захисту населення і території в умовах надзвичайних ситуацій

За даними Державного реєстру в Україні понад 24 тисячі об'єктів підвищеної небезпеки (ОПН), тобто таких, де є реальна загроза виникнення надзвичайних ситуацій техногенного характеру. Питома щільність ОПН, в цілому для України, небезпечна. За цим показником (кількість ОПН на 1 км² території) 11 регіонів держави – більше 30. Особливо великим є цей показник в Донецькій (71), Харківській (44) областях, в Дніпропетровській області (38).

Радіаційно-небезпечні об'єкти розташовані майже по всій Україні: атомні електростанції (Запорізька, Южно-Українська, Хмельницька, Рівненська); державні міжобласні спеціалізовані комбінати корпорації “Радон” (6); підприємства з видобутку та переробки урану; наукові центри, що мають ядерні установки і прискорювачі; Чорнобильська зона. Україна посідає друге місце в Європі за загальною кількістю радіоактивних відходів і перше – за показником питомої щільності таких відходів на 1 км² території. Потенційна небезпека таких об'єктів цілком реальна. Класичним став приклад катастрофи на Чорнобильській АЕС – це наша біль, наша проблема, але аварія на ЧАЕС – не виняток. В світовій практиці маємо і інші приклади. Статистика МАГАТЕ свідчить, що в середньому щорічно виникає близько 10 аварій різної тяжкості, а тому питання радіаційної та хімічної безпеки має бути в переліку особливо важливих і гарантувати національну безпеку.

Хімічна небезпека в Україні пов'язана із наявністю об'єктів, що використовують небезпечні хімічні речовини (НХР). У промисловому комплексі функціонує понад 1 тис. об'єктів, на яких зберігається або використовується у виробничій діяльності понад 200 тис. т НХР. Надзвичайні ситуації останніх років свідчать: забруднення навколишнього середовища гептилом (м.м. Болеслав, Первомайськ); хімічна аварія на залізниці з “жовтим фосфором” (ст. Ожидів, Львівщина); загрози екології при викиді НХР (Горлівка, Калуш, завод “Радикал” в Києві); вибухи на заводах Донеччини внаслідок бойових дій. Велику хімічну небезпеку також мають непридатні та заборонені пестициди, більшість з яких мають 25-30 річну давність, в кількості понад 7 тис. тон на території 14 областей країни.

Такий радіаційний і хімічний потенціал, який має величезне значення для держави, разом з тим несе в собі і суттєві загрози, адже будь-яка аварія чи катастрофа, виникнувши на території будь-якого державного чи приватного підприємства, може призвести до ураження і загибелі великої кількості людей, завдати великі матеріальні збитки і руйнування, як на території підприємства, так і на суміжних з ним територіях, включаючи сусідні держави. Прикладом транснаціональних аварій є аварія в Румунії, коли з відстійника Бая-Борсаського рудника в воду прилеглих річок (зокрема і в річку Тиса) потрапила велика кількість мулу з великим вмістом важких металів.

Згідно статистичних даних в США, Китаї, Індії, Канаді, Росії та в інших державах виникають аварії та аварійні ситуації (в середньому близько 20 за добу), при виробництві, використанні, збереженні та транспортуванні НХР.

Вивчення аварій, що мали місце на радіаційно небезпечних (РНО) та хімічно небезпечних об'єктах (ХНО) свідчить, що їх причини мають технічний та людський фактор: помилки при проектуванні, будівництві, монтажі, експлуатації; низький рівень підготовки персоналу та безвідповідальність.

Такий стан справ з радіаційною та хімічною безпекою, як в нашій країні, так і в світі, вимагає рішучих і кардинальних організаційних і технічних рішень. В контексті цієї проблеми принциповою є наявність науково обґрунтованих технологій та нормативно-правової бази для вдосконалення системи підготовки фахівців в усіх галузях господарювання та населення до дій в умовах надзвичайних ситуацій.

Начальник НМЦ ЦЗ та БЖД Дніпропетровської області
підполковник служби цивільного захисту Оксень В.М
Викладач НМЦ ЦЗ та БЖД Сипко В.Г.